

53053

II. évf.

17. sz.

Komédia

118.

**Színházi zenei és művészeti
hetilap ~ Szerkeszti
Kardos István**

ár 150 kor.

K. Filó Ida
a Fasor-Kabaré tagja

Komédia

**Színházi zenei & művészeti
hetilap ~ Szerkesztő
Kardos István**

SZABAD-E A SZINÉSZNŐNEK FÉRJHEZ MENNI ?

Kedves Szerkesztő Elvtárs !

Ön azt a kérdést intézte hozzám, szabad-e és helyes-e a színésznőnek férjhez mennie? Nagyon röviden, egy szóval lehet erre a kérdésre felelni és pedig azt, hogy nem! De nemcsak egyszerűen és egyszer nem, hanem ezerszer és ezerszer nem! A világért sem! Sok oka van ennek, hogy miért nem. Az első szerintem az, hogy két urnak nem lehet szolgálni. A színészet olyan zsarnok, hogy saját magán kívül nem ismer és nem lát más foglalkozást. Viszont minden férfinél hűségesebb, soha nem csalja meg az embert akkor, ha egész életét, egész lényét neki adta. De egészet követel. Viszont fél lényel nem lehet családi életet élni.

Nem is képzelem, hogy milyen nagy összeütközések támadnak az ilyen komplikált helyzetből?! Mennyi keserűség, mennyi meghasonlás a családi életben és milyen nagy hibák a művészetben. A művészet nem tűri, hogy csak egy percre is elhanyagolják, folytonos gondozást, tanulást igényel, lehetetlen összeegyeztetni a családdal és férjjel, mert a férj, lévén minden emberi lény között a legönzőbb, ugyanazt akarja, ugyanugy.

Nem, kedves szerkesztő elvtárs, színésznőnek nem szabad, nem okos férjhez menni! Rácáfol erre ugyan sok kollégámnak boldog családi élete, de hiszen a kivételek — amint tudjuk — csak erősítik a szabályt. Még nehezebb a családi élet szabályozása a művészettel egybevetve akkor, ha mind a két fél, férj és feleség is művész. Ritka esetben egyforma jó és elsőrendű művész mindakettő és így belső meg hasonlóságok, egymásra való művészi féltékenykedések is lehetetlenné teszik a csendes, rendes, példás házaseletet.

Szóval még egyszer és ezerszer is csak azt mondhatom: a színésznő ne menjen férjhez. Nem! Nem! Soha!

Tisztelettel köszönti

PAULAY ERZSI.

Az angol Caruso

A Komédia genfi tudósítójától

Genf, 1919 június

Nem mindennapi dolog, hogy valaki egy éjszakán át országos, sőt világhírré tegyen szert az opera világában. Pedig körülbelül ez történt meg mister Tom Burke-vel, a három hét előtt Londonban felfedezett csodatenoristával. Burke május 11-én lépett fel először a londoni Covent Garden operaházban, Rodolfo-t énekelte a Bohémekben s noha olyan súlyos kaliberű és a reklám valamennyi harsonáját a maga számára lefoglaló partnerrel, mint amilyen Madame Melba, kellett osztozkodnia a gála-est babérain, másnap az angol főváros zenekedvelői csakis az új star dicséretét zengték. Annál ritkább eset ez, mert mint ismeretes, az angolok nem igen bővelkednek ének-tehetségekben. Igaz viszont, hogy Burke nem is angol, hanem

ir nemzetiségű, akik pedig igen muzsikálisak. Érdekes megemlíteni, hogy első szereplése alkalomával 1913-ban a londoni Albert Hallban, amely Európa legnagyobb hangversenytérme, jórészt ugyanazon közönség előtt, mely most ünnepségnek tekintette fellépését, semmiféle különösebb hatást sem keltett. Csalódottan Milanóba ment, ahol a Ernesto Colli, a híres ének-mester nyomában felismerte kitűnő képességeit. Kedvenc tanítványa lett Burke, aki saját bevallása szerint a kiváló olasz maestro farradhatatlan szaktudásának köszönheti, hogy kiemelkedett az ismeretlenség homályából. A brit Caruso, aki különben külsőleg is hasonlít olasz pályára — s talán ma-holnap vetélytársához, csakis olasz operákat énekel. Wagnert

nem szereti és egy angol ujságíró előtt — alkalmasint konjunkturális okokból — kijelentette, hogy sohasem fog a bayreuthi mester műveiben fellépni. És talán ez a hazafiaskodó nyilatkozat is hozzájárult ahhoz, hogy

az amerikai impresszáriók tünényes gázsik mellett szerződtették le egy hosszabb amerikai turnéra, a talján Carusznak alkalmasint nem épen a legnagyobb örömére.

KOMÉDIÁSOK

Alfred Kerr Mimenreich-ja után talán nem lesz érdektelen az a kísérlet, amely a magyar színészek karakterét akarja megvázolni. Megvázolni csak — azt, hogy valaki, aki színész, mennyire ember és ez az ember mennyire tud keresztülnőni a komédiások bohócrúháján. Vagy mennyire tud ez az *emberség* életet teremteni a színpadon, mit jelent ez nekem és nekünk, akik az életék sűrítettségét, teljesültségét várjuk a drámától.

Rózsahegy Kálmán

Magyar paraszt. Fejlecsüggesztett nekibusulás. Toldi Miklós komorvikasága, arc, amelynek izmai meg sem mozdulnak, hang, amely nem remeg meg, indulat, amely vagy elharapott káromkodásba fullad, vagy az ököl egy akaratlan lesujtásával már el is enyészik. Szótlanság, ami semmit el nem árul abból, ami belül történik. Vagy egykedvű szavak, amelyek így elmondva semmit sem mondanak.

Zuboly vagy Lear bolondja vagy a hamleti sirásó. A végletekben ők is csak azok, a magát kifejezni, a magát megérteni nem tudó, a primitívségében mindent a maga természetességében vevő vagy mindenben elbáméskodó naiv, egyszerű ember.

Rózsahegy Kálmánnak hívják.

Azt írom ide, hogy Rózsahegy Kálmán talán a legnagyobb magyar színész, anélkül, hogy csak egy pontban is rá tudnék mutatni, miért. Beszélni nem tud — nem úgy, hogy a szónak egy megismételhetetlen rezgése kifejezhessen mindent. Skálázatlan hang, tompán kongó, néha cérnahangszerű köznapi beszéd. Nem is az a

színész, akit nagy mimikusnak lehetne mondani. Kerek, egyáltalán nem érdekes arc, elmosódott vonalak, amelyek csak elfintorodni, grimaszba vágódni tudnak, de egyébként inkább takarják, semmint felfednék azt, ami más módon kifejezhetetlen.

De hogy ép evvel a semmit tudatosan ki nem fejezhető arccal a színpadon megáll, ahogy ép ezen a semmit-mondó hangon apró-cseprő holmokról tud beszélni, amíg belül már sorsának tudatára ébredt, nem, ez már több annál, amit a színész meg tud csínálni. Ez én vagyok. Meg te. Meg ő. Mi vagyunk, ahogy magunkra nem merünk ráösmerni sohasem.

Rózsahegyí nem a komikus színész. Nem is a tragikus. Leirom, még ha ismétlés is már, hogy igazán, de nagyon az ember (Mint-ahogy a Macbet megírója komédiáiban csaknem aristophanesi.)

Rózsahegyire talán nem is tudnék a kritikus szemével nézni. Ha rossz volna, behunynám a szemem, a füleimet befognám. Ő nekem többet jelent, mint egy színész a többiek között. Az életembe belekapcsolódott, mint valami közeli ösmerősöm arca, aki valami olyat adott, amit szép emlékként hordok majd magamban. Rózsahegyit szeretem. Ez az elcsépelt semmit-mondó szavam van csupán. Értsék rajta azt, amit én benne érzek s amit másképp igazabban, kifejezőbben leírni nem tudok.

K. A.

LUKÁCS PÁL

TANAY FRIGYES

Képek a „Takácsok”-ból

(Bányász rajza)

Moziközpont

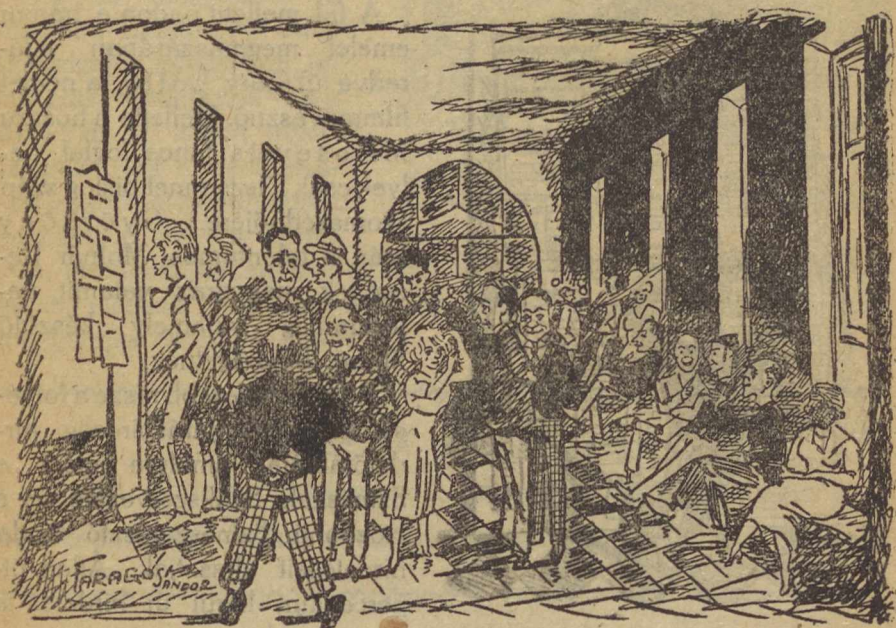
Mozgalmas napok a volt járásbirósági épületben

A Markó-utca 23—25 szám alatt, a központi járásbiróság épületének harmadik emeletén zajos az élet. Szépséges nők, jótermetű férfiak mennek fel a széles lépcsőkön, a kapu elé egymásután jönnek a konflisok, az autók, amelyeknek egyikéből az ismert mozistar, a másikából a közönség kedvelt színésze, a harmadikból a leendő mozicsillag, az ötödikből a jönevű dramaturg, a hatodikból, egy politikai megbízott száll ki. Reggel kilencórától este félkilencig hangos ez a harmadik emelet, emberek jönnek-mennek.

A járásbiróság harmadik emeletén intézik a magyar moziipar és a mozikultura sorsát. Itt összpontosul a budapesti mozgósínházaknak kezelése, itt van a központi dramaturg-bizottság, itt intézik a gyárak scenikai és kellék ügyeit.

Tehát délelőtt tizenegy óra van. Faragó mester kezébe veszi a tömböt és a ceruzát és kinyitjuk a nagy üvegajtót, amely a „színészek folyosójára” vezet.

Társalgás, nevetés, kiabálás zaja csap meg. Néhány másodpercig szinte szédülten állunk meg a nagy zajban, azután előre nyomultunk, a tömeg kellős közepébe.

A háromszázhetvenes szoba előtt legsűrűbb a tömeg, a legnagyobb a zaj. Itt van ugyanis a központi színészelosztó iroda. Itt osztják be az első, másod és harmadosztályú segédszínészeket, itt jönnek össze a rendezők a felvételeket megbeszélni és ide jönnek a segédrendezők a nagyszámu jelentkezőből kiválogatni a statisztákat. A folyosó különösen este hat és nyolc óra között élénk, akkor jelentkeznek le a délelőtti gyárakban elfoglalt színészek.

A társaság központjában Stein József, az ismert rendező és Terray Gusztáv az iroda egyik vezetője áll. Stein József a Balatonhoz utazó színészeknek ad utasításokat. Terray a színészet ügyének egyik legodaadóbb és legagilisabb harcosa, ő volt Mattyasovszky Iloná segítőtársa a színészek megszervezésében. Mindenki szereti — csak Gyuszinak szólítják. Gyuszi minden kérést meghallgat és minden kérést teljesít.

Stepat Jenő, a jónevű orosz mozisínész a hirdetésekkel olvassa, nézi, hova van másnapra beosztva. Kornay Richárd Stein Józseffel beszélget, Bath Ernő a nagyszerű alakú német mozistar félfüllel igyekszik beszélgetésüket kihallgatni.

A folyosón nagy szeretetnek és élénk érdeklődésnek örvend a kis Lóth Ilá. Terrayval kezd beszélgetni, a két Jukker, Arthur és József irigykedve nézik Terrayt, aki minden nővel jóban van, akit minden nő szeret.

A fal melletti padon a három emelet megmászásában elfáradva ül Clary Lotto, a német filmművésznő. Mellette a hosszú Milosevits János foglal helyet, csak félszeggel pislog szép szomszédnőjére. Györköny Iván a talentumos Molnár Dezsőnek magyaráz valamit, valószínűleg valamely készülő filmről beszélgetnek.

A legérdekesebb része a folyosónak a volt járásbírósg hirdetőtáblája, amelyre most a Színészek Szakszervezete és a Központi Színészelosztó iroda hirdetéseit akasztják. Átlag ötpercenként kerül új hirdetés a

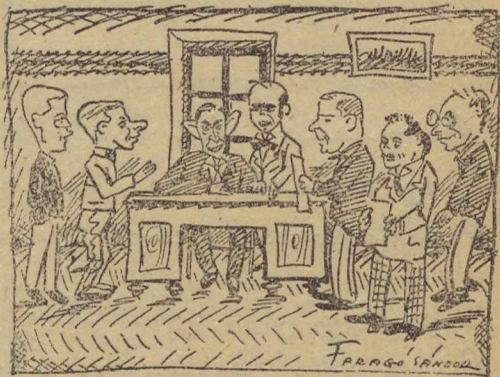
táblára, képzelhető tehát, hogy az „Elolvasandó“-k a „Hirdetmény“-ek, a „Fontos“-ak milyen tömege várja a nyájas olvasót.

A moziközpont szervezetének ez a folyosó a szive. Itt folyik a legélénkebb, a leglármásabb munka, innen kerül az anyag az egyes filmgyárakba.

Ha a színészek folyosója a szervezet szive, akkor a feje Forró Pál szobája. Ebben a szobában intézik a moziszinészet, a mozitechnika ügyeit. Amióta a központ vezetését Márkus László vette át, azóta Forró Pál munkaköre sokkal nagyobb és szélesebb mint volt. Az egész központ az ő kezében van.

Mikor Faragó mesterrel szobájába lépünk, éppen értekezletet tart. Ott állnak körülötte Tolnay Ferenc, aki Terray-val együtt a színészelosztót vezeti, ott van Terray és referál a ma végzett munkájáról, Stein József, aki a Balatonra való utazásokra szükséges engedélyek ügyében jött, Kalocsay Géza a központ orvosa, Holczmann János egy mozi elszámolása ügyében kér utasítást és Fejős Pál a szcenikai osztály ügyes fiatal vezetője, ki új diszletterveket akar betervezni. Forró Pál meghallgat mindenkit, beszél minden-kivel és mindent elintézt.

Délután két óráig ilyen élénk és mozgalmas a központ. Délután két óráig szaladgál a folyosókon, intézkedik, rendelkezik Gajdos Pál az ismert trükk-színész, akit a népbiztos-ság a központ gondnokává nevezett ki, azután csend lesz, mindenki hazamegy, a központ kimerülve a délelőtti munkájában elalszik, hogy egy-két óra múlva felébredve, újra elkezdje mozgalmas és zajos életet

Ty.

~~~~~  
**A KOMÉDIA szerkesztőségét**

VI., Podmaniczky-utca 2. szám alá helyeztük át.

Szerkesztőségi órákat továbbra is délután 3-5 óráig tartunk.

~~~~~


A bárka

— Emile Verhaeren —

Fagy. A fák derbeöltözve, mint fényes s tépett
Holddarabok, úgy kusznak át a vidéken.

A tiszta égen nincs felhő. Héman s szépen
Nyujtórakodnak ki körül a tág messzeségek.

A folyó, mint egy roppant zord ezüsttömbragyog,
Meredt hátán mirriad halk csillag gázol.

Brak egy örvénygő bárka áll rajt és gyászol,
Mert evezőit megabroncsolták a fagyok.

Ó, nem jön egy hős, egy angyal, ki daczra-gyulva
Az evezők telis béklyáit lerázza,

Hogy a bárkát egy hős evezőcrapása
Paradicsomra, zengő távolokba furja?

Vagy így álljon örökkön zord jégbe falazva
És az Eifel karjaiban várja mesterét,

Amig fönn vig madaraktól robajog az ég,
Melyek daloran úsznak át egy új távassza?

Székely János.

Akik visszatérnek

Lenkeffy Ica

Lambert felv.

Alig néhány hónapja hagyta ott a színpadot. Moziszinésznő volt, de a deszkák visszahívták és most visszatért a színpadhoz is...

Csengetésemre a szobaleány nyit ajtót. — A művésznő jön mindjárt — mondja — de ma sok a dolga. A férje elutazott, most az ő ügyeit is intézi.

Azután jön az édesanyja Lenkeffyné. A férje, Lenkeffy valamikor színész volt a Magyar színházban, egy szomorú napon meghalt és azóta együtt él a leányával, Icával.

— Rimaszombatban kezdtük — meséli — Ica akkor még alig volt tizenhároméves. A sógoromnál, Mezeynél játszott és mondhatom, gyönyörű sikereket aratott. Rimaszombat valósággal imádta a leányomat. A diákok minden áldott este vörösre tapsolták te-

nyerüket, úgy hogy egyszer a gimnázium igazgatója, gondolom, Veress Samunak hívták, megfogta a sógoromat, Mezeyt az utcán, hogy menjünk már el az isten szerelmére, mert mind megbuknak a diákok...

— Rimaszombat után jött Igló, Rozsnyó, Jolsva, meg a sok más vidéki város, azután feljöttünk Pestre, mert Ica a Vigszínházhoz kapott szerződést. Azután csatangolni kezdtünk a nagyvilágban, Olaszországban, Németországban, Egyiptomban, majd Dániában a Nordisknál szerződést kapott Ica, közben azonban kiütközött a háború, itthon kellett maradnunk.

Már jön is a gyönyörű asszony, Roboz Imréné, Lenkeffy Ica és ő mondja tovább:

— Visszatértem a színpadhoz. Visszahúzott a szívem. De azért filmen is játszom tovább. Legközelebb filmen a Liliomban fogom a Julika szerepét játszani Csörtossal. Bár még egyelőre pihenni szeretnék. A jövőtől sokat várok. Ha az organizálás így folyik tovább, olyan elsőrangú filmszínészeink lesznek, természetesen alapos rostálás után, akikkel élvezet lesz a munka a a felvevőgép előtt. Addig azonban csak a színpadé vagyok.

Csengettek. A szobaleány bejön és körülbelül ötven lenkeffyicás képeslapot tart a kezében. — Egy kis fiatalember kéri — mondja — hogy írja alá e „néhány” lapot.

— Látja, ez a legmulatságosabb kabaré, amiben szerepelnünk kell. A pesti diákoknak egész autogramm börcéjük van,

és ha itthon vagyok, ugyszólván minden tízpercben becsengetnek hasonló kérésekkel. Állítólag most öt Beregi árfolyamon állok. Borzasztó kis foglalkozás ez — mondja — miközben sebesen írja alá a lapokat...

Az előszobában drukkolva várt a kis diák. Adtam neki én is autogrammot. Boldog volt. Olyan autogramma még nem volt. Szinte látom már, hogy a bőrzen tíz Lenkeffy Icát fognak kínálni érte. (B. I.)

Pesti nyár 1919-ben

Ki vette észre a rettentő világfordulásokat hozó idő dühörögésében, hogy kinyíltak csöndben a virágok, megkoronásodtak a fák, lemaradt rólunk a felső kabát, hogy Tavasz volt és nyár lett? Az események szédületes rohanásában hányan mulasztottuk el évek óta szokott szerelmünket odahajtani a Tavasznak? Most meg mennyien fogják elfelejteni, hogy a Horváth-kert csend-

jét már színészek lármája veri fel, hogy a ligetben megnyíltak a kapuk, melyeken belül el lehet felejtetni a napi gondokat? Itt a nyár és mindennek ragyognia kell, itt a nyár és Pest nyári színházainak egy új, tiszta közönséggel kell megtelnie.

Nyári színház? Ez is tévedés lesz. Egyelőre minden kőszínházunkban játszanak és a nap heve mintha nem lankasztaná se

FEDÁK SÁRI

KIRÁLY ERNŐ

a „Csibészkirály“ szereplői

Labori fely.

Angelo fely.

SZIRMAY IMRE

Király színház

BALOGH BÖSKE

Margitszigeti színház

az actorokat, se a nézőket. Játsszának itt mindenhol, ahova Thália bejut. Az álmodozók öröme a Budai Szinkör egy szép estén kivirágzott, anélkül, hogy a legkülönbözőbb gyűlések és városatyák össze-vissza tanácskoztak volna, sőt a romantikusok kedvéért folyik a játék ama századeleji szerelmes költő, Kisfaludi nevéről ismert színházban is.

Nyári színház? Abban, hogy „nyári”, volt valami lejjebb szállító, valami olyan elnézésfele a hibákért, valami megbocsátás, hanyag nagylelkűség. A nyári előadás lehetőleg gyengébb, a nyári darab értéktelen, a nyári színész gyenge, a nyári közönség kiálhatatlan.

Most ennek a meg nem érdemelt jelzőnek el kell kopnia, meg

kell változtatnia az értelmét, mert megszűntek a nyári színházak, a nyári darabok, a nyári színészek „nyáriak” lenni és mindenhol a legjobb, a legkedvesebb, a leghasznosabb szórakozás vár a közönségre.

A Körut sarkán ott áll a virágos asszony, a ligetben nem győződ a lármát a vurstli körül, az állatkertben melegük van a jegesmedvéknek, már véletlenül sem látni csukott konflist, a gavallérok uj foggantyút rakattak a tavalyi sétabottra, a zord szemüveget monoklival cserélgetik a korzón, roskadnak a villamosok a szabadba vágyók alatt, fehér ruhás lányok leeresztett hajjal sétálnak, nyár van Pesten anno 1919.

Nyár van és Pest fölött ugyanazok a csillagok sorakoznak az

égen, mint tavaly és ugyanolyan tiszta az ég, mint más júniusban. — Estefelé tehát vedd kardra a felöltőt, gyere szépen — különösen, ha szerelmes is vagy egy kicsit — menjünk színházba. Előadás után nagyot sétálunk Budán, csöndes tiszta utcákon, koppannak a régi, öreg botok, a

függöny mögött petroleum lámpa világol, a Dunáról hűs szél zenél felénk és a Horváth-kert egyik padján Reménytelenfi várja, hogy Ábrándvölgyi kisasszony — mégis csak ő a legszebb színésznő — elhagyja az öltözőjét. Hát ha ma este bemutatkozhatna? Hát ha?
(h.)

BARNÁ ANDOR

Margitszigeti színház

SZIKLAY JÓZSEF

Sándor bácsi autogrammot ad. Az autogrammláz ma már jobban dühöng, mint emlékezünk-e még, múlt őszszel a spanyol járvány. Művészeink már valósággal reszketnek, ha a kis noteszkönyv feltűnik szemük előtt és minden lehető turpisággal igyekeznek kibujni az autogrammadás elől. Bródy Sándort, a kedves Sándor bácsit is meglepték a multkor az Otthonban. Fodor Laci rajzolóval éppen lefele tartott a lépcsőn, amikor elébe álltak. Már ugy látszott, hogy nincs menekvés, amikor Sándor bá'-nak mentő ötlete támadt.

— Ird csak alá a nevemet — szólt oda Fodornak — amíg én elmék a kabátomért.

Fodor Laci nekigyürközött és sietve irogatta le a kis noteszkönyvbe a mester nevét, Sándor bá' pedig az Otthon folyosójának homályában hamarosan elsietett. Autogrammggyűjtő körökben hamarosan híre ment a kegyes csalásnak és másnap már körözüvény járt kézről-kézre: Óvakodjatok a Bródy-hamisítványoktól!

Komédiás-e vagy úr?

Forradalom előtti történet. Hűséges tükre az akkori idők gondolkozásának.

*

Hegedüs Gyula, a legnagyobb magyar színművész tudvalevően szenvedélyes vadász és mint kitűnő puskás, nagy népszerűségnek örvend a nimródok körében. Szívesen látott és keresett vendége volt minden vadásztársaságnak és körvadászatok idején naponta tízével-huszával kapta a meghívásokat az ország minden részéből. Valósággal verekedtek érte, de ő természetesen a tízedrészét sem fogadhatta el a meghívásnak, mert az a megrögzött rossz szokásuk a színházaknak, hogy nem respektálják a vadász-szezont és ahelyett, hogy hosszabb szünetet tartanának, éppen ekkor dühöng legjobban az ugynevezett hochszezón, amikor legtöbb alkalom kínálkozik a vadászatra. Hegedüsnek is, nagy elfoglaltsága miatt csak ritkán nyílt alkalma, hogy passziójának — másik művészetének élhessen.

Egyik pestmegyei uradalom körvadászatára azután mégis sikerült időt szakítania. Régi vadászpajtásai csodákat regéltek neki a hihetetlen vadbőségről, hivatkoztak sok be nem váltott ígéreterre és addig unszolták, míg nagynehezen rá nem szánta magát a kirándulásra.

A megbeszélt időben pontosan együtt volt az egész társaság. Ki Tell Vilmosnak, ki stüsszi vadásznak öltözött. Piatnik mester, a derék kártyagyáros pompás modelleket találhatott volna köztük a makk felső és a többi kártyafigura számára. Megjöttek a hajtók is csapatosan. Többnyire tizenkét-tizenöt esztendőes gyerekek, mert a legénysorban levők mind hadba vonultak. A vadászat rendezője kijelölte a standokat.

— Ide áll a kegyelmes ur, ide a főbíró, ez a báró helye, ez pedig a Komédiásé . . .

Nagyon megütötte a komédiás szó két fiatal suhanc fülét. Ezek ott ólálkodtak a társaság közelében és kíváncsian figyelték a rendezkedést.

— Te Miska — sugja egyik a másiknak — melyik az a komégyiás?

— Tán az a nyurga, mert a körül nevetnek legtöbbet az urak — feleli a másik, miután végig kémlelte a társaság tagjait.

— Asztán csakugyan komégyiás az te, vagy csak figuráznak vele?

— Nem tudom. Olyan uri forma kinézése van mint a többinek, hát nem lehet tudni. Meg kell tapasztalni.

Ettől kezdve a két kamaszt nem hagyta nyugodni kíváncsisága, valahogy kicsusztak a hajtók csapatából és nem tágitottak egy pillanatra sem a Hegedüs standja mellől, mert mindig azt várták, hogy majd csak leteríti a falusi kőcevek közismert rekvizitumát, az ágyterítő pokrócot és néhány bukfencel megörvendezteti őket. Olykor összesugtak. Kétkedtek még mindig komédiás mivoltában, el nem tudták képzelni, hogy ilyen nagy szál ember hogyan is vethet bukfencet.

A mester jó ideig észre sem vette bámulóit, mire a két suhanc mind jobban neki bátorodott és hol az egyik, hol a másik lábatlankodott közvetlen közelében. Már megkezdődött a hajtás. Itt is, ott is eldőrdült egy-egy lövés és Hegedüs is lövésre készen várta a felé iramodó vadat. A vadászok szokásos izgalma elfogta őt is és már majd elsütötte fegyverét, amikor észrevette, hogy a lövés irányában ott ténfereg az egyik gyerek.

Elkáromkodja magát cudarul és elkergeti a gyereket, aki ijedten menekül el a balfenéken — illetve a stand mögött levő cserjésben.

De alig hogy ez eltűnt, megjelent a szintéren a másik. Jobban ki nem számíthatta volna, hogy mikor jön legrosszabbkor. Nyílegyenesen futott két nyul épp abban a pillanatban Hegedüs felé. A kamasz azonban a puska csöve előtt állott, nem lehetett rájuk duplázni. A nyulak elmenekültek. — A mester éktelen haragra lobbant. Rettenetes szitkozódással rohant a fiu felé, valahogy elkapta az egyik fülét és más irányban is hozzásegítette őt némi tettleges sérelemhez.

A gyerek természetesen elmenekült ugyanazon az úton, amelyen néhány perccel hamarabb a társa. A cserjésben csakhamar találkoztak.

— Te Péter — kiabál a póruljárt fiu pajtásához, amikor a bokrok közt meglátja — tudom ám már, hogy mi a komégyiás.

— Tudod? Hát ki?

— Hát úr — feleli fülét simogatva a másik.

— Asztán miből tudod?

— Abbul, hogy az előbb úgy megrugott, hogy majd az orromra estem.

A bizonyíték meggyőző volt. Mélységes tisztelettel, de csalódottan néztek ettől fogva Hegedüstre, mert tudták, hogy most már hiába várják tőle a bukfeneket.

Zettner Ödön.

A gyermekmozik

A mozgófénykép-üzemek központi tanácsának kulturális és pedagógiai osztálya a közoktatásügyi népbiztosság megbízásából a múlt héten nyitotta meg a gyermekmozikat. A fővárosban egyenlőre öt ilyen mozit létesítettek a gyermekvilág örömére.

A gyermekmoziknak az a célja, hogy megóvja a kicsinyeket a romboló és káros hatású mozi-előadásoktól. A proletárgyermekek százával tódulnak a gyermekmozikba, ahol a pedagógiai elveknek megfelelő szórakozásban részesülnek. Tagadhatatlan, hogy a gyermeknevelés szempontjából rendkívül nagyfontosságúak ezek a mozik, mert itt a kicsinyek nem látnak rémdrámákat, frivol erkölcstelenségeket, detektív-borzalmakat, hanem léleknevelő és gyönyörködtető meséket vetítenek részükre a vászonra. Hangsúlyozzuk, hogy a legnagyobb elismerés illeti azokat, akik a gyermekmozik létesítését kezdeményezték. A gyermekvilág romlását és züllését ugyanis nagyrészt a káros hatású mozielőadások idézték elő. A fiatalok ruak biróságának tárgyalásain gyakran volt alkalmunk tapasztal-

SZOMAHÁZY MESTER

ni, hogy a gyermekek a legtöbb bűncselekményt a rossz mozi-darabok hatása alatt követték el.

A gyermekek kedvező irányu nevelésére, erkölcsük fejlesztésére, szórakoztatására elsőrendű eszköz a gyermekmozi. Ezek a mai gyermekmozik azonban rendkívül kezdetlegesek, sőt gyöngék. A bemutatott filmek egyike sem művészi, egyike sem tökéletes. Kár a régi, rossz tündérmeséket vászonra vetíteni. Nézetünk szerint a gyermekmoziknak a modern meseirodalom kincseit kell feldolgoznunk. A mesefilm elsősorban szórakoztató, tanulságos és erkölcsfejlesztő legyen. A tündérekről és szellemekről, boszorkányokról és sárkányokról szóló mesék nem a mai gyermekeknek valók. A pedagógusok és a szülők is modern mesefilmeket és képeket várnak a most megnyitott gyermekmoziktól, amit könnyen elérhetünk akkor, ha a gyermekmozgók vezetését igazi szakkezekre bizzák.

HUNYADI SÁNDOR

Akiket nem ismernek

Ezek itt portrék. Megható írások írókról, költőkről, akik hiába irtak, színészekről, akik hiába játszottak festőkről, akik hiába festettek; szobrászokról, akik hiába faragtak — mindazokról, akiket nem vettek észre, nem akartak vagy nem tudtak, értők és értetlenek, együtt azok, akik a művészetet csinálták.

IV.

Juhász Gyula

Nem elnyomott költő Juhász Gyula. Értették mindig és becsülték. Fölfedezésre aligha szorul ma. Tíz esztendeje említik nevét a legnehezebb fajsúlyuk között. Kötetei megjelentek, kritikát kapott az írásaira; az irányönkény nem is elsőrendű áldozata. Most más valamit kell megírni róla. Azt, hogy minden elismerés mellett kevés nyomorosabb és kitaszítottabb költője volt a régi Magyarországnak, mint Juhász Gyula.

Különös jelensége ennek a nehezen lóduló-lendülő országnak életében, hogy értékei leginkább egyes helyekről, vidékekről, leginkább is egyes városokból fakadnak, meg fakadtak. Vannak itt százados városok, amelyeknek nevét se műtörténetben, se irodalomtörténetben, de talán politikai történelemben sem lehet látni. Mi oka? De ime, itt van Nagyvárad, ahonnan kiindult útjára egy irodalom, — a holnaposok — ahonnan a sokak között jött Ady és Biró Lajos. Írók, költők, festők, szobrászok sőt politikusok és mindenfajta oktatók java indult ki Nagyváradról. Vagy itt van Szeged, ahonnan szinte csak elárad időnként Pestre az értékek özönlése és a tartalék, a fiatalok nőnek fel itt is, meg Váradon is újra.

Ezt előre kell bocsájtanom ahoz, hogy Juhász Gyulával foglalkozni lehessen. Mert Juhász Gyula emberi sorsban és költői írásra magán hordja ennek a városnak a bélyegét. Együtt kezdte egy új és azóta győztes irodalmi iránnyal, de nem hódolt be neki. Talán tanult tőle néhány szót és kis könnyedséget, belsejében ettől idegen és maga maradt. Jóllehet nem alkotó-genie. Utörése nyomán nem lendül neki ifjaknak serege szélesíteni és nyomot taposni a csapáson, csak egy abszolút értéke van: önálló, saját útján járó énje. Ami verset írt, kispap korától mostanáig egy azonos: juhászgyulás. Fejlődésében biztos lelankadások és biztos föltörések vannak, de a kilencszázhetes versek és a kilencszáztizennyolcas kései szüret egyazon hangu, egyazon sajátságú költő versei. Alföld, magyarság, leomlás, emlék, Margit, új és újabb tragédiák, sok jó vers,

ami kiszakad. Minden mialatt? Papnövendékeskedés, nagy nyomorok, véres szerelmek, tanárkodás, ujságírás, idegszanatórium — torz magyar sors — többszörös öngyilkosság. Mégis ide tartozik ehhez, hogy első kötetét egy szegedi író-kiadó nagy szívjósága hozta napvilágra, viszont arrivé költő volt már tavaly, amikor gyűjteni kellett, hogy kiadhassák újabb írásait. Még az is idejön, hogy a „magyar királyi állam” beszüntette a fizetését, amikor megbetegedett. Özvegy édesanyja, családi bajok, amint így keresek az idetartozók között, sok tódul, hogy meg lehesen érteni ezt a költőt sötétlétásu verseivel, az alföldjével és a kis parti utcákkal Szegeden. Mert Pestre nem tudott feljutni, most is egy Tűz című hetilapot szerkeszt az alföldi városban, meg — ha élnek még az ujságok — dolgozik valamelyik napilapnak is.

Nem tud fölérkezni Pestre, bárha föl is érkezett már a pesti irodalomhoz. Az a város köti. Azzal-e, hogy ilyen irodalomváros létére most valóban magának kezdi tartani íróit — legalább azokat, akik, mint Juhász Gyula, a talajából nőttek — azzal-e, hogy mégis él a kultura számára, vagy mégis leginkább a maga költése tartja ott. Tán kell neki az a város, amint volt így már egyszer ott. Tömörkény Istvánról beszéltük mindig, hogy mivé vált volna, ha nem marad oda lenn a homok, a tanyák, a Három Ördög meg Három Farkas korcsmája körül, hanem feljön ide és itt ír Pesten, nem parti halászkocsmák faragott asztalán írja a vizenjárókat. Utóbb is kisült, hogy nem így igaz. Vagy úgy nagyon kellett neki az a levegő. Még korábban pusztult volna el idefent és ennyire se végezte volna. Ez is tragédia tán ennek a nemrég tulságosan centralizált, ma meg szét-hasogatott országnak, hogy nem tud koturnust adni vidéki kincsei alá.

Lehet, így lesz Juhász Gyulával is. Ezt ilyenkor sohse tudni még, csak jó emberöltő múltán szögeznek le az irodalom már kevesebb elfogultsággal néző krónikásai. (j. j.)

A Király színház Buttykay gyönyörű operettjét, a *Csibészkirályt* elevenítette fel. A darabról kevés szavunk van: A szövegkönyv szellemtelen, ellenben a muzsikája csupa elragadó mély érzés, briliáns szín: Buttykay muzsika. A színészek jól játszottak. *Rátkai* mókáin nagyon sokat mulatott a közönség, *Királynak* is kijutott a tapsból. *Fedák*

Sári helyett azonban szivesebben láttuk volna *Kossáry* Emmát. *Fedák* művésztét igen sokra becsüljük, de az a szerep *énekesnőt* kíván. Igazán csodálkozunk kell azon, hogy a vezetőség a *Csibészkirály* mai előadásakor a tizenkét év előtti szereposztáshoz ragaszkodott. Sokat ártottak ezzel a darabnak.

Tanay, a költő

Tanay Frigyes, a Vigszinház régi kiváló művésze kétségen kívül egyik legsokoldalubb embere Bohémiának. Azonkívül, hogy esténként a közönséget ragadja el művészi játékával, még sok minden egyébbre is jut ideje. Így a többi között mesterien hegedül, sőt zenét szerez, irodalommal foglalkozik. Ezt a legutóbbit mindezt ideig gondosan titkolta, most azonban hire ment színházi körökben, hogy versei már vaskos kötetnyire szaporodtak, sőt a közeljövőben alkalmasint meg is jelennek. Felmentem Tanayhoz, hogy meggyőződjem a hír valóságáról és konstatalem, hogy a színházi fáma ezuttal tényleg igazat mondott. Könyvnek beillő vaskos füzetet töltenek meg a költeményei, de látok még néhány régebbi kottát is az asztalon, amelyeknek címlapján ez a felírás van: „Szövegét és zenéjét szerezte Tanay Frigyes.” Lapozgatok a versek között, hosszú évek termése van itt egybegyűjtve, ezerkilencszázötös, sőt még régebbi költeményei is akadnak. Az újabbak között sok a katona-nóta. Ezek huszártiszt korában, a harctéren születtek; lóról leszállított, idegenbe szakadt magyar husárok énekelték, aztán később hazavitték a falujukba az érzelmes, szomorú nótákat. A legújabbak már ismét csendes, férfias lírájú versek. Az egyiket, mely neki magának s kedvence, sebtében lejegyeztem:

Még egyszer . . .

*Még egyszer elmegyek Hozzá,
mint halottak csendes éjjelen.
Halkan, loppal, titokban járok,
nem hallatszík léptem majd a szőnyegen.
Borongós éjjel, ha hallgat minden,
csak szívem ver fájó, bus zenét,
mikor az álom édes mámorával
lezárja mind a két szemét:
Leülök csöndben ágya peremére,
vigyázva, meg ne gyűrjem csipkés paplanát:
S némán zokogva, reá hajolva
megcsókolom szép, hazug ajakát.
Aztán, hogy jöttem, csöndben úgy megyek,
ne lássa, ne tudja senki se,
ne sejtse Ő se, hogy sirból jött vissza
egy utolsó csókért kedvese.*

— Ez nagyon szomorú, gyorsan egy vigabbat, — mondja Tanay — ezzel ő veszi a kezébe a füzetet és olvassa:

Ritkán rikkant . . .

*Ritkán rikkant háromszor a rigó,
Ritka kislány, aki hű, aki jó,
Ritka kislány, aki nem jár bálba,
De még ritkább, kinek nincs babája,
Ritkán rikkant háromszor a rigó.*

*Az én rózsám ritka hű, ritka jó,
Engedelmes, ritka szófogadó,
Ritkán jár el ide-oda mással,
Csak vasárnap csal meg egy huszárral:
Az én rózsám ritka hű, ritka jó.*

— Ennek a zenéjét is én szereztem, — mondja, — de ez még nem jelent meg kottában.

— És mi igaz a megjelenő kötetből? — kérdezem.

— Még nem tudom, — feleli vonakodva, — talán később . . . majd meglátjuk . . .

Épen bucsuzom, amikor bejön a nagy fia, aki ezidőszerint vöröskatoná. Tanay egyszeribe elfelejt verset, színházat, zenét, mindent. Az arca felderül, sugárzik a szeme, nem költő, nem színész többé, hanem rajongó ember: apa. g. a.

~~~~~
Cimképünk: *Rátlay Márton*, akinek a közönség sokat tapsolt a Csibészkirály előadásán. (Labori felvétele.)

*

Az Operaházban az elmúlt héten felelevenítették *Verdi* operáját, az *Otellót*. Az Operaház *Környeit*, *Sándor Erzsit*, *Rózsát*, *Székelyhídyt*, *Vencellit* és *Bazilidesz Máriát* szerepeltette az *Otello*-ban, akikről elismeréssel kell megemlékeznünk. Az opera előadását *Tangó* vezényelte és *Zádor* rendezte.

*

K. Filó Idát szerződtette a *Fasor Kabaré*. Filó Ida a színészegyesület isko-

láját végezte, majd a székesfehérvári színház primadonnája lett. Nagyon sok meleg sikere után Aradra került, azután Kolozsvárott a Transylvania filmgyár szerződtette. A *Fasor Kabaré*-ban a közönség nagy szeretettel fogadta szereplését.

*

Lázár Oszkár rajzolóművész a *Színházi Élet* rendezésében kiállította rajzait, amelyek mindegyikét finom lendületű vonalvezetés, a formáknak szinte nüancszerű megérzése jellemzi. A tehetséges rajzolóművész kiállítását igen sokan keresik fel.

Kedvezmény a Komédia olvasóinak!

Olvasóink az alant felsorolt könyveket 25% engedménnyel kapják. A könyvek igen szép és tartós táblába vannak bekötve.

Bolti ára
bekötve

Edgar Allan Poe: Gordon Artur Pym különös élményei ..... 12.—

Romain Rolland: Farkasok ..... 13.—

A nálunk is népszerűvé lett nagynevű szerzőnek e forró levegőjű izgalmas könyve, a legidősebb és érdekesebb olvasmány ma.

A két könyvet olvasóinknak 20 korona beküldése ellenében bérmentesen küldjük. Megrendelhető a

Komédia kiadóhivatalában

VI., Vasvári Pál-utca 9.

GRADÓ kávéház

ARÉNA-UT 17.

Esténként TOLL KÁROLY
hirneves cigányprimás teljes
zenekarával hangversenyez.

Sportemberek
találkozó helye.

Külön termek.

Felelős szerkesztő: KARDOS ISTVÁN.	Segédszerkesztők: BALOG SÁNDOR és SEBŐK SÁNDOR
Szerkesztőség: VI., Podmaniczky-u. 2. I. em.	Kiadóhivatal: VI., Vasvári Pál-utca 9. Telefon 169-76.
Szerkesztőségi órák délután 3—5-ig. A felelős szerkesztő szerdán és szombaton fogad.	Előfizetési ár: Egy negyedévre ..... 18.50 K Egy félévre ..... 36.— K

Metropolitan nyomdai műintézet és kiadóvállalat, Király-utca 106. Telefon 143-62.

Vágó Boriska
A Városi Színház új tagja

Komédia

Lux Margit filmművésznő
a „Csöppség“ című film főszereplője